

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

2. An Papa in aliquo casu possit prohibere, ne Principes Christiani inter se pugnent? Ex p. 6. t. 4. r. 2.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

TRACTATUS SEPTIMVS

DE BELLO.

ET DE ALIQVIBVS RESTITVTIONIBVS
propter illud. Atque de prohibitione nè Clerici, Episcopi, &
Cardinales præsent Exercitibus. Et de potestate, aut Iurisdictione
Ecclesiastica, & quasi Episcopali Vicarij, Generalis Exercitus
etiam agitur.

RESOLVTIO PRIMA.

Quis possit indicere Bellum offensiuum? Ex part. 6.
tract. 4. Resol. 1.

§. i. **S**UPPONO contra Erasmm &
Lutherum bellum esse iustum &
licitum, seruatis tamen aliquibus
conditionibus. Prima legitima
auctoritas. Secunda iusta causa
& titulus bellandi. Circa igitur
conditiones in hoc tractatu selectiora notabimus bre-
uiter & resolutorie more nostro maximè ad praxim
spectantia.

2. Dico igitur solùm penes eos, qui in causis ciui-
libus & criminalibus superiorem non recognoscunt,
potestatem indicendi bellum residere. Hi autem sunt
Papa, Imperator, Rex, Respublica, Potentatus,
qui non habent superiorem in temporali iurisdictione,
qui omnes lites ciuiles in suo dominio terminant ab-
sque appellacione ad alium Principem. Tales sunt
aliqui Itali potentatus, quamuis per feudum Impera-
tori subiecti: feudum enim non obest supremæ po-
testati temporali: Rex enim Hispaniæ feudatarius est
Pontifici Romano in Neapolitano Regno, qui tamen
est Hispaniæ supremus Dominus. Notat etiam ex
Victoria & Caetano Molina *de iust. tom. 1. tractat.*
2. dispnt. 100. cum belli indicendi auctoritas à iure
humano ac sententiâ magna ex parte pendeat, consue-
tudinem præscriptam posse tribuere eam auctoritatem
Ciuitatibus, aut Magnatibus, qui superiorem agnos-
cunt: imò Layman *lib. 2. tract. 3. cap. 12.* Becanus
in 2. 2. cap. 25. question. 1. numer. 3. & idem Mo-
lina ex Victoria obseruat necessitatem posse aliquando
conferre auctoritatem belli mouendi iis, qui al-
teri sunt subiecti. Si namque in eodem Regno ciuitas
vna alteram oppugnet, grauèque iniurias illi inferat
aut Dux vnus alteri Duci, Rexque requisitus negli-
geret, aut non auderet iniurias illatas vindicare, posset
ciuitas, aut Dux, qui iniuriam esset passus, non solùm
se defendere, sed etiam bellum inferre & animadu-
tere in hostes, occidereque malefactores, quando ita
necessè esset, vt ab iniurijs inferendis se continerent.

3. Sed hanc doctrinam non esse tutam putat Co-
ninch *dispnt. 31. de bello, dub. 3. numer. 61.* in
casu quo vna Ciuitas alteri quidem grauem iniuriam,
quæque esset iusta causa belli, intulisset, & requisita
nollet pro ea satisfacere, nullum tamen in post-
erum esset periculum, ne vterius vllam vim inferret. Quia
alias sequeretur quemuis priuatium, aut saltem Pa-

tremfamilias, quoties ob negligentiam aut corrup-
tam iudicium, non posset per hos suum ius præ-
tium clarum obtinere, posse id sibi armis vindicare.
Quod aperte videtur absurdum: nam facile daretur
vis, qui lite ceci disset, occasione ita sua repetendi,
quoties vi pelleret, seque in eo excusandi, quod iudice
pecunia corrupti contra se iudicasset.

4. Vnde sententiam Molinæ ego libenter admi-
terem quando Ciuitas illa in posterum timeret etiam
nouas alias iniurias & calamitates. Probat: quia
homo priuatus armis potest alium præoccupare, à
quo timet sibi graue & iniustum damnum, vt om-
nes fatentur; ergo & vna Ciuitas: quia omnibus ed
licita repulsa vis. Princeps autem mihi non potest
adimere ius naturale inculpatæ tutelæ: idè autem
refugiendum est ad Principem; vt ipse prouideat
mihi inferatur vis; at vbi non prouidet, potest qu-
cunque eam repulsare, siue ciuitas, siue ciuis.

5. Non desinam tamen hoc in loco adnotare H.
M. vol. 2. *dispnt. 169. sect. 2. §. 20.* & Petrum
Lorca in 2. 2. *quæst. 40. art. 1. sect. 3. dispnt. 50. num.*
12. docere, quòd si ageretur de recuperanda præda
semel auecta, & Princeps ex metu, & impotentia,
vel negligentia nollet efficere, vt restitueretur ob-
repta, tunc ciuitas tenetur patienter ferre illatam iniuriam.
Et tandem vnum superest admonendum, nempe
quando persona Ecclesiastica supremum dominium
temporale alicuius Reipublicæ obtinet, ad eam spe-
ctare auctoritatem mouendi bellum, siue illud per se
siue per alium, iuxta ea quæ inferius dicenda sunt,
debeat exercere. Summus autem Pontifex non so-
lùm tanquam Princeps Patrimonij Diui Petri, Ter-
rarumque in Ecclesiæ bonis contentarum, mouere
potest bellum, non secus ac alij Principes tempora-
les; sed etiam pro potestate, quam in omnes Laicos
potestates ad finem supernaturalem habet, potest vel
bellum mouere, vel facultatem illud mouendi alijs
concedere, oblata iusta aliqua occasione ac causa. Sed
ex his oritur necessaria & pulchra quaestio.

RESOL. II.

An Papa in aliquo casu possit prohibere, ne Pri-
ncipes Christiani inter se pugnent? Ex part. 6. tract.
4. Resol. 2.

AD hoc dubium respondet Hurtadus de Mend. vol. 2. disput. 169. section. 2. §. 23. ubi sic ait. Pontifex Romanus potest per interdium precipere Principi Christiano, ne cum alio Christiano bellū gerat potestque ab illo deterere per excommunicationem. Ita ille.

2. Idem etiam docet Coninch disput. 37. de bello dub. 4. num. 7. 2. Valentia tom. 3. disput. 3. question. 16. punct. 2. Lorca in 2. 2. sect. 4. disput. 53. n. 1. Castrus Palaus tom. 1. tractat. 6. disput. 5. punct. 2. num. 6. & punct. 3. num. 18. Suarez de charitate, disp. 18. sect. 2. fine. Sed licet hæc doctrina vera sit: tamen non ordinariæ, sed cum magna circumspectione in praxi deducenda est. vt ex Molina aduertit Villalobos in sum. tom. 2. tract. 5. diffin. 4. n. 7. ubi sic ait. Quando fuisse la guerra entre Principes Christianos, y conuiniessse al bien espiritual; podria el Papa meterse en ello, y definir y compeler por censuras, o por otro camino al rebelde: aunque no conuendria, que se hiziesse esso de ordinario, porque el Principe contra quien se sentenciassse, cobraria odio contra el Pontifice, pensando que lo hauiá hecho por passion. Ita ille.

3. In casu tamen necessario debent Pontifices nihil timere, & suam auctoritatem interponere, nec ad carnem & sanguinem respicere: non enim pro bono Ecclesie expedit, vt Principes ratione status, & ex dubiis, & aliquando fictis titulis bellum gerant, & totam Christianitatem conturbent.

RESOL. III.

Qua sunt causa iusta inferendi bellum? Ex part. 6. tract. 4. Resol. 3.

§. 1. **M**ltæ sunt causæ iustæ bellum indicendi, quas enumerat Castrus Palaus tom. 1. tract. 6. cap. 5. punct. 3. n. 3. Becanus in 2. 2. c. 25. quest. 1. num. 4. Coninch disput. 37. de Bello. dub. 2. num. 50. & 51. Reginaldus tom. 2. lib. 21. c. 8. à num. 94. Layman lib. 2. tract. 3. cap. 12. n. 5. Bonacina tom. 2. disput. 2. de rest. q. ult. sect. 1. punct. ult. §. 2. n. 7. & alij.

1. Prima vt subditi rebelles ad obedientiam redigantur.

2. Secunda vt recuperetur Prouincia aut Ciuitas Principi, aut Republicæ alicui iure debita, quam recuperare boni communis multum interfit.

3. Tertia, ad vindicandam grauem contumeliam Principi, vel Republicæ illatam; cuius rei exemplum habes 2. Regum. 10.

4. Quarta, vt vltio sumatur de gente, vel Principe, qui hosti iniustum bellum gerenti auxilium præbet; quo iure Romani multas prouincias sibi subegerunt, & in veteri Testamento exemplum habetur 2. Regum cap. 8.

5. Quinta, vt repellantur ij, qui iniuste prohibent, ne nocentes puniantur: quos puniri Republicæ multum interest: exemplum habes c. 20. Iudic.

6. Sexta, vt animaduertatur in eos, qui cum Principe, vel Republica in initum foedus violant, non sine graui damno, iniuria aut dedecore illius; cuius rei exemplum habetur 4. Regum 3.

7. Septima, vt impetrentur ea, quæ iure gentium permilla sunt, & per iniuriam denegantur: cuiusmodi est v. g. transitus sine mora, & sine nocumento ex vna Regione in alteram; sicuti habetur in cap. ult. 23. q. 2. Eoque sensu Cæsar dixit: *Arma tenenti omnia dat, qui iusta negat.* Et de hac quæstione inferius latè tractabimus.

8. Octaua, vt sociis auxilium iustum afferatur: quod si verò ab hostibus infestantur auxiliarij, tunc Tom. VII.

& ipsi ius acquirunt per se bellum inferendi Adversariis: qua item ratione a Romanis imperium amplificatum fuisse testatur Victor. num. 17. eiusdemque rei exemplum habemus Genes. 14.

10. Nona, si populi subiecti Idololatræ sint, iusta erit causa eos bello persequendi: vel si in hæresim aut infidelitatem lapsi alios secum trahant, atque ita dissensionem in Regno, vel Prouincia excitent. Idemque dici debet, si Rex, vel subditi vnus Regni à vera fide deficientes subditos vicini Regni in eandem defectionem pertrahere conentur, iustam causam habet Rex vicinus bello se defendendi, & illatam iniuriam vindicandi.

11. Non desinam etiam hie adnotare barbariam ineptam ad Politicam esse iustam causam belli; quia bellum in tali casu est illis per se vile ad omnia.

12. Dices non posse fieri malum, vt eueniat bonum: bellum autem est malum, nisi honestetur culpa illud patientis: at non est culpa digna bello barbaries, nec voluntas in ea perseverandi, vt non est causa belli voluntas non admittendi fidem: Ergo, &c. Hoc argumento multi huic parti aduertantur, quos moneo bellum non idèd honestari: quia ij qui resistunt sunt imbuendi; nec enim vtilitas belli est per se in hoc sensu, sed per accidens, qui enim resistunt, non possunt bello subiugari, quia beneficia non sunt inuito conferenda per vim. At in illorum Republica sunt multi, qui nec resistunt, nec possunt: quia vel sunt infantes, vel inermes; quibus iniuriam faciunt, qui resistunt; quia eos priuant tam aperto beneficio: igitur ad hos donandos Magistris est per se vile bellum, quod per se domat resistentes Iniustè. Et ita docet Hurtadus de Mendoza vol. 2. disput. 169. sect. 5. §. 49.

13. Et hanc opinionem probabilem putat Lorca in 2. 2. disput. 32. num. 12. Et mihi placet: nam hæc subiectio & coactio in magnam eorum vilitatem ac bonum cedit, & magnum charitatis obsequium illis impendit; sicut pupillo aut prodigo, qui sua præuè administrat, constituendo tutorem: de his enim dixit Aristoteles 3. & 4. cap. 1. Politicorum, esse natura feruos, & vile esse eis seruire. Nec vt iustè subiciantur, requiritur iurisdicctio, sed ipsa charitas & humana amicitia & beneficentia conferit ius: ita tamen vt non subiciantur seruituti despoticæ, quia hoc iniustum est, cum sint natura liberi, sed solum politicæ. Hac autem causa bellum mouere potest is cui primò occurrat & supetat facultas, & authoritas Summi Pontificis multum iuuabit, tanquam indicentis & mandantis opus pietatis.

RESOL. IV.

An detur bellum ex vtraque parte iustum? Et an aliquando bellantes non peccent, quia ex ignorantia inuincibili procedunt? Et notatur, quod supradicta ignorantia facilius habet locum in subditis, & militibus. Ex part. 6. tr. 4. Resolut. 24.

§. 1. **A**ffirmatiuè videtur respondendum: quia sæpè oppugnans & oppugnatus non peccant belligerando, eò quod vterque probabiliter credit sibi Regnum pertinere: ergo ex parte vtriusque est iustus titulus. Secundò, oppugnans Ciuitatem potest interficere innocentes, si alia via non potest illam subicere: at innocentes possunt se ab oppugnatione defendere. Item condemnatus ad mortem ob delictum falsò probatum potest resistere executioni sententiæ:

Sup. hoc in tom. 8. tr. 1. Ref. 18. §. Sic, post mediū & §. vlt. in tom. 5. tr. 1. ex lata doctrina Ref. 31. si-gnanter in §. Ne dicas tertio, sed le-

